

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedkyně Daniely Zemanové, soudkyně Michaely Bejčkové a soudce Zdeňka Kühna v právní věci žalobce: **Ing. J. H.,** bytem proti žalovanému: **Odvolací finanční ředitelství**, se sídlem Masarykova 31, Brno, proti rozhodnutí žalovaného ze dne 11. 5. 2017, čj. 21686/17/5100-31462-708633, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti usnesení Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 6. 3. 2018, čj. 15 Af 101/2017-39,

takto:

I. Žalobci **se neustanovuje** zástupce pro řízení o kasační stížnosti.

II. Kasační stížnost **se zamítá.**

III. Žádný z účastníků **nemá** právo na náhradu nákladů řízení.

Odůvodnění:

I. Stručné vymezení věci

[1] Žalobce se žalobou před krajským soudem domáhal zrušení rozhodnutí žalovaného, které je uvedeno v záhlaví. Současně žalobce požadoval přiznání odkladného účinku žaloby. Vzhledem k tomu, že žalobce společně se žalobou neuhradil soudní poplatky za žalobu ani za návrh na přiznání odkladného účinku, vyzval ho krajský soud usnesením ze dne 6. 9. 2017 k jejich uhrazení. Žalobce na tuto výzvu reagoval žádostí o osvobození od soudních poplatků a o ustanovení zástupce z řad advokátů.

[2] Krajský soud poté pro účely rozhodnutí o osvobození od soudních poplatků zaslal žalobci k vyplnění formulář *Potvrzení o osobních, majetkových a výdělkových poměrech pro*

osvobození od soudních poplatků a ustanovení zástupce. Následně soud obdržel podání ze dne 31. 1. 2018, v němž žalobce sdělil, že vyplněný formulář, včetně příloh, a důvody pro ustanovení zástupce zasílá soudu poštou. Vzhledem k tomu, že tyto písemnosti nebyly nikdy krajskému soudu doručeny, rozhodl krajský soud usnesením označeným v záhlaví o žádostech tak, že žalobci neustanovil zástupce pro řízení o žalobě ani mu nepřiznal osvobození od soudních poplatků.

II. Kasační stížnost

[3] Žalobce (dále jen „stěžovatel“) napadl usnesení krajského soudu včasnou kasační stížností, jejíž součástí byla také žádost o osvobození od soudních poplatků a o ustanovení zástupce a návrh na přiznání odkladného účinku kasační stížnosti.

[4] V kasační stížnosti stěžovatel namítá, že krajský soud rozhodoval na základě domněnek a v odůvodnění napadeného usnesení hrubě a účelově zkreslil a vykonstruoval rozhodný skutkový i právní stav, ke kterému se stěžovatel nemohl vyjádřit. Tím porušil jeho základní práva garantovaná Ústavou. Stěžovatel vyjádřil přesvědčení, že jeho žádosti o osvobození od soudních poplatků a o ustanovení zástupce byly dostatečně odůvodněny, řádně a včas soudu prokázány a doloženy rozhodnými údaji. Stěžovatel namítá porušení čl. 90 Ústavy, § 6 o. s. ř. a § 64 s. ř. s. Navrhuje, aby NSS napadené usnesení krajského soudu zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

[5] Žalovaný se ke kasační stížnosti nevyjádřil.

III. Právní hodnocení Nejvyššího správního soudu

[6] Nejvyšší správní soud nejdříve posoudil, zda jsou splněny podmínky řízení. Podle § 4 odst. 1 písm. d) zákona č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích, je s podáním kasační stížnosti spojen vznik poplatkové povinnosti. Podle položky č. 19 sazebníku soudních poplatků, který je přílohou uvedeného zákona, je kasační stížnost zpoplatněna částkou 5 000 Kč. Návrh na přiznání odkladného účinku je podle položky č. 20 sazebníku soudních poplatků zpoplatněn částkou 1 000 Kč. Podle § 105 odst. 2 s. ř. s. věty před středníkem musí být stěžovatel zastoupen advokátem. Ani jedna z těchto povinností není v případě stěžovatele splněna.

[7] Rozšířený senát NSS ovšem v usnesení ze dne 9. 6. 2015, čj. 1 As 196/2014-19, č. 3271/2015 Sb. NSS, konstatoval, že stěžovatel je povinen zaplatit poplatek za řízení o kasační stížnosti jen tehdy, pokud kasační stížnost směřuje proti rozhodnutí krajského soudu o návrhu ve věci samé (o žalobě) či o jiném návrhu, jehož podání je spojeno s poplatkovou povinností. V uvedené věci nesměřuje kasační stížnost proti konečnému rozhodnutí krajského soudu ve věci samé (tj. ve věci rozhodnutí žalovaného), nýbrž proti procesnímu rozhodnutí krajského soudu o neustanovení zástupce a neosvobození od soudních poplatků. Z tohoto důvodu se na stěžovatele v tomto řízení nevztahuje poplatková povinnost, a NSS proto na zaplacení soudních poplatků netrval.

pokračování

[8] Obdobné závěry dovodil rozšířený senát v citovaném rozhodnutí i ve vztahu k povinnosti být v řízení o kasační stížnosti zastoupen advokátem. Jinými slovy, v případě stěžovatele není potřeba trvat ani na doložení zastoupení advokátem. Stěžovatel ovšem o advokáta požádal, proto se NSS dále zabýval jeho žádostí o ustanovení zástupce z řad advokátů.

[9] Z § 35 odst. 9 s. ř. s. vyplývá, že pro rozhodnutí o ustanovení zástupce zákon vyžaduje současné splnění dvou podmínek – jednak nedostatek prostředků, který by odůvodňoval osvobození od soudních poplatků, jednak nezbytnou potřebu ochrany práv účastníka řízení. V této souvislosti NSS zkoumal, zda v případě stěžovatele existuje nezbytná potřeba ochrany jeho práv. Po předběžném zhodnocení obsahu kasační stížnosti dospěl k závěru, že v projednávané věci taková potřeba není dána. Kasační stížnost totiž splňuje požadované základní náležitosti a z jejího obsahu je rovněž zřejmé, proč stěžovatel považuje napadené usnesení krajského soudu za nezákonné. Protože není splněna jedna ze dvou nutných podmínek pro ustanovení zástupce z řad advokátů, neustanovil NSS stěžovateli zástupce. S ohledem na závěry ve shora citovaném usnesení rozšířeného senátu se proto NSS mohl dále věnovat věcnému přezkumu usnesení krajského soudu v rozsahu námitek, které stěžovatel uplatnil.

[10] Kasační stížnost není důvodná.

[11] Podle § 36 odst. 3 věty první a druhé s. ř. s. *účastník, který doloží, že nemá dostatečné prostředky, může být na vlastní žádost usnesením předsedy senátu zčásti osvobozen od soudních poplatků. Přiznat účastníkovi osvobození od soudních poplatků zcela lze pouze výjimečně, jsou-li pro to zvlášť závažné důvody, a toto rozhodnutí musí být odůvodněno.* Osvobození od soudních poplatků představuje výjimku z pravidla, že žaloba proti rozhodnutí správního orgánu je na základě zákona zpoplatněna. Účelem je zejména ochrana účastníka řízení nacházejícího se v tíživé finanční situaci před nepřiměřeně tvrdým dopadem zákona o soudních poplatcích (srov. rozsudek NSS ze dne 6. 6. 2012, čj. 2 Ans 6/2012-12).

[12] Účastník řízení, který chce být z důvodu své nemajetnosti osvobozen od soudních poplatků, přitom nejenže musí o osvobození z tohoto důvodu sám aktivně požádat soud, ale zejména musí svá tvrzení doložit (důkazní břemeno). Aby soud tuto povinnost žadatelům o osvobození od soudních poplatků alespoň částečně ulehčil, zpravidla jim poskytne k vyplnění formulář, který obsahuje určité typové okruhy otázek pro dostatečné zjištění finanční a sociální situace žadatele. Jak NSS ověřil ze spisu krajského soudu, stalo se tak i v případě stěžovatele. Stěžovatel však, přestože krajskému soudu sdělil, že vyplněný formulář včetně dalších písemností soudu zasílá poštou, tyto ani jiné písemnosti krajskému soudu nikdy nedoručil.

[13] V kasační stížnosti sice stěžovatel tvrdí, že osvobození od soudních poplatků a ustanovení zástupce *„je řádně a včas soudu prokázané a doložené rozhodnými údaji“*, toto jeho tvrzení však opět zůstalo obecné a ničím nepodložené. Stěžovatel neuvádí žádné konkrétní okolnosti, na jejichž základě by bylo možné zpochybnit závěry krajského soudu nebo je jakkoliv vyvrátit (např. potvrzením o odeslání písemností ve formě podacího lístku). V takovém případě se tvrzení stěžovatele jeví spíše jako nevěrohodné a účelové.

Krajský soud neměl při posuzování stěžovatelových žádostí k dispozici žádné relevantní informace a současně nebylo jeho povinností tyto informace vyhledávat za stěžovatele. Pokud žadatel doložil podmínky pro osvobození způsobem využitelným pro více souzených případů, je třeba, aby na tyto doklady v žádosti poukázal (viz rozsudek NSS ze dne 2. 5. 2012, čj. 2 As 55/2012-12). To se však v této věci nestalo. Nelze se proto ztotožnit se stěžovatelem, že krajský soud rozhodoval na základě uměle vykonstruovaného skutkového a právního stavu.

[14] Napadeným usnesením nebylo stěžovateli upřeno ani právo na přístup k soudu, neboť o jeho žádosti bylo řádně rozhodnuto, byť (v důsledku jeho vlastní procesní pasivity) v jeho neprospěch.

[15] Protože u stěžovatele nebyly splněny podmínky pro osvobození od soudních poplatků, nebyly naplněny ani předpoklady pro ustanovení zástupce podle § 35 odst. 9 s. ř. s. V řízení o žalobě přitom zastoupení advokátem není povinné.

[16] Soud nerozhodoval o návrhu stěžovatele na přiznání odkladného účinku kasační stížnosti, neboť o kasační stížnosti rozhodl bez zbytečného odkladu.

IV. Závěr a náklady řízení

[17] Nejvyšší správní soud proto zamítl kasační stížnost jako nedůvodnou podle § 110 odst. 1 s. ř. s., poslední věty.

[18] O nákladech řízení o kasační stížnosti rozhodl Nejvyšší správní soud podle § 60 odst. 1 ve spojení s § 120 s. ř. s.

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 18. dubna 2018

Daniela Zemanová
předsedkyně senátu